

20.11.2016
www.freesunday.gr

◆ συνέντευξη ◆

FS | **15**

Θανάσης Διαμαντόπουλος

**ΘΕΣΜΟΙ
ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΡΗΞΗ**

Το κείμενο και η συζήτηση με τον
Αλέξανδρο Παπαδόπουλο, Έκτακτο Βουλευτή
Κοινοβουλίου, είναι διαθέσιμα
στην ιστοσελίδα: www.freesunday.gr
Μάρτυρας Κρίσης: Δημήτρης Κωνσταντίνου,
Αλέξανδρος Παπαδόπουλος, Πάνος Καραβάνης,
Γεώργιος Μπαλάνης, Μανώλης Μανωλάκης,
Βασίλης Θεοφανόπουλος, Παναγιώτης Παπαδόπουλος,
Αλέξανδρος Παπαδόπουλος, Παναγιώτης Παπαδόπουλος,
Γεώργιος Παπαδόπουλος, Κώστας Σκουρδής,
Μαρίνος Λαζαράκης, Νίκος Καραβάνης,
Παναγιώτης Κωνσταντίνου

“

Προτείνω την αποδέσμευση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής, με πρόβλεψη ότι η θητεία του ήδη υπάρχοντος Προέδρου θα παρατείνεται αυτόματα αν δεν επιτυγχάνεται η προεδρική πλειοψηφία.

Βαθιές θεσμικές παρεμβάσεις στο Σύνταγμα και στο πολιτικό σύστημα της Ελλάδας προτείνει ο καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Θανάσης Διαμαντόπουλος μέσω του βιβλίου του «Θεσμοί: Κρίση και Ρήξη».

Τι περιμένετε εσείς από την επίσκεψη του Μπαράκ Ομπάμα στην Αθήνα;

Φοβάμαι ότι είναι ένα είδος «διαθήκης» μιας ηττημένης Αμερικής. Η Αμερική της πολυπολιτισμικότητας, των ανοικτών οριζώντων, του φιλελευθερισμού, της επιστημονικής πρωτοπορίας, που είχε «ενσάρκωσε» ο Ομπάμα, ηττήθηκε από την Αμερική της περιχαράκωσης, του αποκλεισμού, ακόμα και της ρητορικής του μίσους. Από και πέρα, ο Ομπάμα προσπαθεί να καταδείξει με την επίσκεψή του ότι η Αμερική που αντιπροσωπεύει απλώς μπήκε σε παρένθεση. Διαγράφει υποθήκες για έναν διαφορετικό ρόλο της Αμερικής και, κυρίως, η συμβολική παράμετρος της επίσκεψής του δείχνει ότι η Αμερική που αυτός ήθελε να εκφράσει θεσμικά θα λαμβάνει υπόψη τα γεωπολιτικά δεδομένα και τον παγκόσμιο ρόλο της υπερδύναμης. Ωστόσο, τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι έχει απέραντα περιθώρια, πολλώ δε μάλλον τώρα που είναι εξερχόμενος Πρόεδρος, να πιέσει υπέρμετρα τους Γερμανούς για διευθέτηση του ελληνικού χρέους. Ο ταμίας της Ευρώπης παραμένει ο Σόιμπλε και όχι ο—οποιοσδήποτε—Ομπάμα.

Θεωρείτε ότι η εκλογή Τραμπ ήταν μια θεσμική κρίση για τις ΗΠΑ;

Ο πολιτικός αρχαισμός, το να εκλέγεται ο Πρόεδρος των ΗΠΑ μέσω εκλεκτορικού κολεγίου, ανάγεται στις ανάγκες του 18ου αιώνα, διότι τότε δεν υπήρχαν μέσα αναγνωρισιμότητας των υποψηφίων και, ως εκ τούτου, οι τοπικές κοινωνίες ψήφισαν για τους τοπικούς προύχοντες, που τους ήξεραν. Το σύστημα αυτό λειτούργησε σχετικά καλά για περίπου 200 χρόνια, με την έννοια ότι μόνο δύο φορές, και αυτές τον 19ο αιώνα, είχε εκλεγεί Πρόεδρος λαϊκής μειοψηφίας. Τώρα, μόλις σε 16 χρόνια, δύο φορές εκλέγεται Πρόεδρος λαϊκής μειοψηφίας και πιτάται ο υποψήφιος που πλειοψηφισε ευρέως στον λαό. Ο λόγος που το σύστημα δεν αλλάζει είναι η αντίδραση των μικρών Πολιτειών, οι οποίες σε κάποιον βαθμό υπερπροσωπεύονται στο εκλεκτορικό κολέγιο. Ωστόσο, οι εκλέκτορες θα μπορούσαν να παραμείνουν και να διορθωθεί η στρέβλωση αυτή, αν οι εκλέκτορες δεν εκλέγονταν πλειοψηφικά σε κάθε Πολιτεία αλλά αναλογικά, με βάση το ποσοστό του κάθε υποψηφίου. Έτσι, δεν θα είχαμε φαινόμενα όπως της Φλόριντα, όπου αυτός που πλειοψηφεί έστω και με μία ψήφο παίρνει και τους 29 εκλέκτορες της Πολιτείας. Κατ' αυτό τον τρόπο θα μπορούσαν να σχηματίζονται και συμμαχίες, ωστόσο αυτό δεν γίνεται διότι η αναθεώρηση του Συντάγματος των ΗΠΑ είναι εξαιρετικά δυσχερής, αλλά και διότι το τοπικό πολιτικό προσωπικό στις Πολιτείες όπου οι εκλέκτορες εκλέγονται πλειοψηφικά βλέπει να αναβαθμίζεται η σημασία του έναντι της κεντρικής ηγεσίας του κόμματος.

Για να επιστρέψουμε στα καθ' ημάς, στο βιβλίο σας «Θεσμοί: Κρίση και Ρήξη» παρουσιάζετε σειρά προτάσεων για παρεμβάσεις στο Σύνταγμα. Ποιες είναι οι προτάσεις αυτές;

Αν εξαιρέσουμε την υπερβατική πρότασή μου να συζητηθεί η μετάβαση σε δημοκρατία προεδρικού

Θανάσης Διαμαντόπουλος, καθηγητής στο Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

«Ο ταμίας της Ευρώπης παραμένει ο Σόιμπλε»

ΣΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟ

τύπου, αλλά με μια σειρά εγγυήσεων που θα έκαναν, κατά την άποψή μου, τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της να υπερτερούν των συγκριτικών μειονεκτημάτων της έναντι της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, η οποία αμφισβητείται ότι μπορεί να γίνει με τη συνταγματική αναθεώρηση, μπορούμε να επικεντρωθούμε στις πιο απλές αναθεωρήσεις που προτείνω. Για παράδειγμα, προτείνω την αποδέσμευση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής, με πρόβλεψη ότι η θητεία του ήδη υπάρχοντος Προέδρου θα παρατείνεται αυτόματα αν δεν επιτυγχάνεται η προεδρική πλειοψηφία των 3/5 των βουλευτών. Δεν πιστεύω ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να εκλέγεται απευθείας από τον λαό, καθώς κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε πολύ μεγάλα προβλήματα: τα βλέπουμε τώρα στη Βουλγαρία, όπου η κυβέρνηση αναγκάζεται να παρατηθεί διότι ηττήθηκε στην προεδρική εκλογή. Δημιουργείται διαρχία, αστάθεια στο πολιτικό σύστημα, κίνδυνος συγκρούσεων και πολώσεων, υπερβολική σύγχυση του εκλογικού κύκλου. Επίσης, δεν πιστεύω ότι ο Πρόεδρος πρέπει να είναι προϊόν της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, δηλαδή 151 βουλευτών στο ελληνικό Κοινοβούλιο: ο Πρόεδρος στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, που δεν είναι ενεργός κυβερνήτης αλλά φειγούρα σύνθεσης και έκφρασης του όλου, πρέπει να εκλέγεται με αυξημένη πλειοψηφία. Ωστόσο, κακώς το Σύνταγμα—όπως και της Ρουμανίας και μόνο— προβλέπει διάλυση της Βουλής αν δεν επιτευχθεί αυτή η πλειοψηφία. Εγώ λέω, και αυτό θα είναι μια πίεση στα κόμματα να επιτύχουν αυτή την πλειοψηφία, να παρατείνεται η θητεία του ήδη υπηρετούντος Προέδρου.

Πέραν του ζητήματος της προεδρικής εκλογής, ποιες άλλες παρεμβάσεις ζητάτε;

Πρέπει να αλλάξει ο τρόπος ανάδειξης της ηγεσίας της Δικαιοσύνης. Η δικαστική εξουσία δεν είναι πρωτογενής έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας και πρέπει να νομιμοποιείται από το πολιτικό σύστημα, αλλά άλλο πολιτικό σύστημα και άλλο κυβέρνηση. Πιστεύω ότι η ηγεσία της Δικαιοσύνης πρέπει να επιλέγεται από ένα σώμα με αυξημένη πλειοψηφία 3/5, στο οποίο θα εκπροσωπούνται κατ' αναλογία τα κόμματα και θα μετέχει επίσης και ο απερχόμενος δικαστικός λειτουργός, αλλά ενδεχομένως και άλλες προσωπικότητες που θα υποδεικνύονται από τους πρόεδρους των μεγάλων δικηγορικών συλλόγων, τους κοσμητόρες των νομικών σχολών κ.λπ. Πάντως,

πρέπει να αποσυνδεθεί η εξάρτηση της δικαστικής λειτουργίας από την κυβέρνηση. Παράλληλα, θεωρώ ότι πρέπει να συγκροτηθεί Συνταγματικό Δικαστήριο, διότι ο υφιστάμενος σήμερα διάσπαρτος και περιμπίπτων έλεγχος της συνταγματικότητας του νόμου—σε απλά ελληνικά αυτό σημαίνει ότι ο κάθε πρωτοδίκης σε κάθε επαρχία της χώρας μπορεί, π.χ., να σταματήσει μια μεγάλη επένδυση και να καταστήσει δυσμενές το επενδυτικό κλίμα χαρακτηρίζοντας αντισυνταγματικό τον νόμο επί του οποίου θεμελιώνεται η επένδυση—δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, ανασφάλεια οικονομικού περιβάλλοντος που αποθαρρύνει τις επενδυτικές δραστηριότητες. Αντιθέτως, αν υπάρχει ένα όργανο, όπως το Συνταγματικό Δικαστήριο, που κρίνει σε πρώτη φάση εντός τακτού και σύντομου χρονικού διαστήματος τη συνταγματικότητα των νόμων και δημιουργεί δεδικασμένο, αυτό οδηγεί σε δικαιοσύνη, άρα και οικονομική ασφάλεια. Πιστεύω ότι μπορεί να υπάρχουν εγγυήσεις ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν θα είναι πολιτικά εξαρτημένο, είτε αν τα μέλη του διορίζονται διά της ίδιας συναινετικής οδού που περιέγραψα για την επιλογή της ηγεσίας της Δικαιοσύνης είτε διά της διασποράς του διορισμού των μελών του: ένα μέλος να το διορίζει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ένα ο πρωθυπουργός, ένα ο Πρόεδρος της Βουλής, ένας ο αρχηγός της μειζονος αντιπολίτευσης και από ένα οι πρόεδροι των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας, οι πρόεδροι των μεγάλων δικηγορικών συλλόγων, οι κοσμητόρες των νομικών σχολών, ούτως ώστε να υπάρχει διασπορά του διορισμού των συνταγματικών δικαστών.

Όσον αφορά τη νομοθετική εξουσία, θεωρείτε ότι οι υφιστάμενοι θεσμοί είναι επαρκείς;

Πιστεύω ότι πρέπει να δημιουργηθεί και δεύτερο νομοθετικό σώμα, η Γερουσία, η οποία δεν θα έχει καταλυτικό ρόλο, αλλά τα μέλη της θα εκλέγονται με κριτήρια περισσότερο ποιοτικά. Δηλαδή να λειτουργεί ως αντιστάθμισμα της ισότητας που έχει η έκφραση της εθνικής αντιπροσωπείας, που είναι η Βουλή, και πρέπει να είναι εντέλει κυρίαρχη, αλλά για να ψηφίσει έναν νόμο με τον οποίο θα διαφωνεί η Γερουσία θα πρέπει να το κάνει με αυξημένη πλειοψηφία, ως πούμε του 55% των μελών της. Επίσης, θεωρώ πολύ σημαντικό την πρωτοβουλία για τη δρομολόγηση του εξαιρετικά επικίνδυνου θεσμού του δημοψηφίσματος—το οποίο μπορεί να έχει τρομακτικές παρενέργειες και στην αποστέρηση δικαιο-

ωμάτων των μειοψηφιών και στη λήψη παρορμητικών αποφάσεων από μια κοινωνική βάση που ενδεχομένως δεν είναι σε θέση να συλλάβει όλη την πολυπλοκότητα μιας απόφασης, αλλά ωθεί και σε διπολικότητα και σε απόλυτη σύγκρουση το πολιτικό σύστημα—να μην την έχει, όπως σήμερα, επί της ουσίας μόνο ένα πρόσωπο, δηλαδή ο πρωθυπουργός. Σήμερα το δημοψήφισμα το προτείνει το Υπουργικό Συμβούλιο που διορίζει ο πρωθυπουργός και το αποφασίζει η κυβερνητική πλειοψηφία στη Βουλή, η οποία ελέγχεται από τον πρωθυπουργό. Ο δε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αν το υπερψηφίσει η πλειοψηφία στη Βουλή, είναι υποχρεωμένος να το προκηρύξει. Εγώ προτείνω το δημοψήφισμα να αποφασίζεται με τα 2/3 του όλου αριθμού των βουλευτών, ούτως ώστε μόνο όταν υπάρχει μια ευρύτατη συναίνεση να μπορεί να γίνει, και τότε ο Πρόεδρος να δύναται—και να μην υποχρεούται—να το προκηρύξει, δηλαδή η προεδρική αρμοδιότητα να είναι διακριτική και να καθίσταται υποχρεωτική όταν η πλειοψηφία του Κοινοβουλίου φτάνει στα 3/4 του όλου αριθμού των βουλευτών, οπότε είναι σαφές ότι το πολιτικό σύστημα περίπου αμοφώνως ζητά το δημοψήφισμα.

Μιλάτε διαρκώς για συναινέσεις. Θεωρείτε ότι είναι εφικτές στο ελληνικό πολιτικό σύστημα;

Κατά την άποψή μου, είναι απαραίτητη και η αλλαγή του εκλογικού νόμου, η οποία άλλωστε δεν απαιτεί αναθεώρηση του Συντάγματος. Προτείνω μια αλλαγή προς το γερμανικό σύστημα, αλλά όχι ολοσχερώς αναλογική, με υπερεκπροσώπηση των μεγάλων κομμάτων. Δηλαδή η πλειοψηφία των βουλευτών, ακόμα και άνω του 50%, να εκλέγεται σε μονοεδρικές περιφέρειες, διότι εκεί καταργείται de facto ο σταυρός προτίμησης, μειώνεται η ρουφετολογία, ο πελατισμός και ο εμφύλιος πόλεμος στο εσωτερικό των κομμάτων και οι υποψηφιότητες γίνονται πιο πολιτικές, διότι σε κάθε μονοεδρική ο υποψήφιος του κάθε κόμματος εκφράζει τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τη γενική πολιτική φιλοσοφία του κόμματος, ενώ σε πολυεδρική περιφέρεια δημιουργούνται πολυσυλλεκτικά ψηφοδέλτια, καθώς το κάθε κόμμα προσπαθεί να έχει διεύθυνση σε όλα τα ειδικά ακροατήρια, με αποτέλεσμα η σύνθεση του Κοινοβουλίου να είναι περισσότερο συνεκτική παρά πολιτική, να δομείται λιγότερο στην πολιτική συναίνεση και περισσότερο στον συγκερασμό μερικών ιδιαίτερων συμφερόντων ή βλέψεων.